

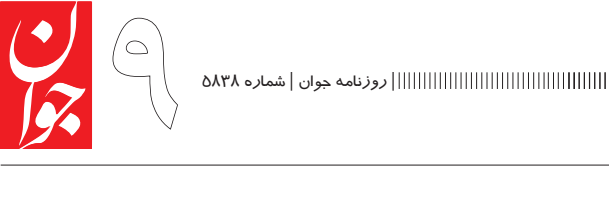


گزارش زهراچذری

«ترور دولتی» سه‌پهید سلیمانی و «پذیرش رسمی» آن از جانب امریکا بدعتی است که نتایج آن حقوق

بین‌الملل را با خطر جدی مواجه می‌کند. جمعه ۱۳ دی

ماه ۱۳۹۸ به‌عنوان یکی از تلخ‌ترین روزها در تاریخ ایران ماندگار خواهد شد. بامداد این روز شهید سه‌پهید قاسم سلیمانی، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با حمله پهپادی ارتش تروریست امریکا ترور شد و به شهادت رسید. هم‌راه او ابومهدی المهندس، فرمانده میدانی حشدالشعبی نیز به شهادت رسید. علاوه بر این



دو فرمانده عالی‌رتبه محور مقاومت در منطقه، هم‌راهان آنان سردار سرتیپ پاسدار حسین جعفری‌نیا، سرهنگ پاسدار شهرود مظفری‌نیا، سرگرد پاسدار هادی طارمی و سروان پاسدار وحید زمانیان هم در کنار چند نفر دیگر شهید شدند. هم‌زمان با این عملیات ترامپ به نشانه پیروزی پرچم امریکا را در صحنه تویتر خود به اشتراک گذاشت و دولت امریکا به‌طور رسمی مسئولیت عملیات را به عهده گرفت؛ فتاری که حتی از سوی کنگره این کشور نیز با اعتراض مواجه شد و جامعه بین‌الملل در برابر این خودسری و قانون‌شکنی امریکا در حیرت فرو رفت. اقدام برنام‌ریزی شده و هدفمند



عواقب خطرناک یک «ترور رسمی»

بدعت امریکا در ترور رسمی، دامنگیر همه کشورهای جهان می‌شود



نقض حقوق بین‌الملل است. سبوم اینکه‌سبدون برگزاری هیچ دادگاهی امریکایی‌ها ادعا می‌کنند سه‌پهید سلیمانی متهم به کشتار امریکایی‌هاست؛ این موضوع در کجا و بر پایه چه اسناد و مدارکی ثابت شده است؟ این یعنی امریکا خودش قاضی، دادستان و پلیس و مجری شده است. هیچ پرونده‌ای تاکنون در دادگاه‌های امریکا علیه سه‌پهید سلیمانی مطرح نشده است، لذا این حرکت تماماً حرکتی تروریستی، نقض قوانین بین‌المللی و یک بدعت است.

ذاکریان تأکید می‌کنند: «این یک هتساری برای همه کشورهای دنیاست. کشورهای اسلامی منطقه، فرانسه، ایتالیا، آلمان، استرالیا و همه کشورها باید در برابر این بدعت اعتراض کنند و نباید در برابر این بدعت سکوت کنند. این بدعتی خطرناک است که یک کشوری

عملیات ترور را انجام دهد و اعلام رسمی هم بکند. این یک خطر برای نظم بین‌المللی است و دود این خطر به چشم‌قیه کشورها خواهد رفت که یک مقام رسمی کشور ثالث در خاک کشور دیگر توسط امریکایی‌ها ترور شود.»

این استاد مدعو دانشکده حقوق دانشگاه پنسیلوانیا در پاسخ به این سؤال که ایران در برابر اقدام تروریستی امریکا چه اقداماتی می‌تواند انجام دهد، می‌گوید: «ایران خیلی کارهای می‌تواند بکند. گزارشگران موضوعی حقوق بشر که در شورای حقوق بشر سازمان ملل فعالیتند اعم از گزارشگران موضوعی در رابطه با ترور، گزارشگران موضوعی درباره اعدام‌های فراقانونی، گزارشگران موضوعی در رابطه با عملیات‌های یکجانبه‌قهری علیه سایر کشورها که موجب نقض حقوق بشر می‌شود، ایران می‌تواند شکایت خود را به این مراجع ارائه و پیگیری کند.»

به گفته وی مرحله دیگر پیگیری از طریق دولت عراق است. ذاکریان تأکید می‌کنند: «دولت عراق دارای مسئولیت است و اگر یک رانر اینکشی بی‌اش‌خون بیاید دولت عراق باید پاسخگو باشد، چه برسد به اینکه یک

مهدی ذاکریان، عضو هیئت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات در گفت‌وگو با «جوان» در رابطه با اقدام تروریستی امریکا و شهادت سه‌پهید سلیمانی و هم‌راهانش می‌گوید: «بلاشک اقدامی که ایالات متحده امریکا انجام داد و به صورت رسمی مسئولیت آن را پذیرفت، نقض حقوق بین‌الملل و نقض حاکمیت ملی یک کشور دیگر بوده است. درست است که امریکا در عراق پایگاه و حضور دارد، اما پایگاه و حضورشان برای انجام عملیات‌های تروریستی نیست، بلکه برای حفظ امنیت عراق در چارچوب معاهده همکاری بین دو کشور است. در هیچ یک از مفاد منعقد شده همکاری میان دولت عراق و امریکاماده‌ای باندی یا استثنایی مبنی بر ترور وجود ندارد.»

بنا به تأکید وی علاوه بر این عملیات ترور علیه تبعه کشور ثالث، در خاک عراق توسط امریکایی‌ها صورت گرفته، بنابراین این نوعی مداخله در امور داخلی کشور دیگر است که این موضوع به‌طور یقین

ترور سه‌پهید سلیمانی مصداق بارز تروریسم دولتی است

ترور ناجوانمر دانه شهید سه‌پهید سردار سلیمانی با بدین‌ترین و ابتدایی‌ترین اصول و قواعد بین‌المللی مغایرت دارد. در درجه نخست این اقدام نظامی نقض حاکمیت و استقلال سیاسی دولت عراق است. چون حضور سردار سلیمانی و سایر مستشاران نظامی ایران در قلمرو عراق و سوریه، با‌اجازه و حتی دعوت این دولت‌ها بوده است.

اگر چه امریکا نیز با عراق قرارداد امنیتی دارد، اما این قرارداد ظاهراً تنها برای دفاع از تمامیت سرزمینی و امنیت عراق است نه برای ترور نیروهای نظامی که با اجازه دولت عراق و برای کمک به آن کشور در مبارزه با تروریسم در قلمرو عراق حضور دارند. با توجه

به اینکه حجاج ابومهدی المهندس نایب رئیس حشدالشعبی به‌عنوان یکی از فرماندهان ارشد عراقی هم در این عملیات نظامی شهید می‌شود، اما محمله می‌کنیم که این اقدام کاملاً برخلاف استقلال سیاسی و حاکمیت عراق است.

از سوی دیگر از منظر حقوق بین‌الملل بشر و حقوق بین‌الملل بشر دوستانه، ترور هدفمند یک شخصیت نظامی سیاسی کشور دیگر در قلمرو کشوری ثالث از سوی دولت امریکا اقدامی خلاف مقررات بین‌المللی و جنایتی کور است که می‌توان آن را مصداق بارز «تروریسم دولتی» نامید که با هیچ‌یک از موازین حقوقی بین‌المللی قابل توجیه نیست.

امریکایی‌ها در اعلام موضعی که در این مدت داشته‌اند، ادعای «دفاع پیشگیرانه» کرده‌اند در صورتی که در حقوق بین‌الملل دفاع پیشگیرانه به هیچ وجه محمل حقوقی ندارد. دفاع پیشگیرانه به این معناست که دولت اقدام‌کننده انگار با نیت خونی، طرف مقابل را به تهدید یا حمله نظامی متهم کرده و قبیل از آن که اقدامی صورت بگیرد یا حتی زمینه اقدام نظامی فراهم بیاید، می‌خواهد از خود دفاع کند. این اقدام به هیچ وجه بر اساس منشور ملل متحد و قواعد عرفی بین‌المللی قابل قبول و توجیه نیست. لذا این اقدام تروری ناجوانمر دانه است که به صورت هدفمند علیه شخصیت نظامی-سیاسی ایران صورت گرفت و جز یک اقدام تجاوز کارانه و جنایت نمی‌توان نام دیگری بر آن گذاشت. این عمل به قدری ناقض قوانین بین‌المللی است که گزارشگر ویژه سازمان ملل نیز آن را اقدامی خلاف قواعد بین‌المللی توصیف کرده است.

توکل حبیب‌زاده، عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)



اقدام امریکا مصداقی از جنایت تجاوز بود

حسین خلف رضایی، عضو هیئت علمی دانشکده معارف اسلامی و حقوق دانشگاه امام صادق (ع) درباره اقدام تروریستی امریکا در به شهادت رساندن سه‌پهید سلیمانی و هم‌راهانشان به «جوان» می‌گوید: «مهم‌ترین عنوانی که این اقدام می‌تواند به آن متصف‌شود «جنایت‌تجاوز» است.براساس تعریف تجاوز و همیتوربند ۴ ماده ۲ منشور ملل متحداستفاده از نیروی نظامی علیه حاکمیت سرزمینی و سیاسی یک کشور خارجی به‌عنوان جنایت تجاوز محسوب‌و در منشور ملل متحد منع شده است. این ممنوعیت به‌عنوان یک «قاعده امرع (erga omnes) تلقی شده و در محاکم قضایی هم مورد تأیید قرار گرفته‌است.»بنابه تأکید وی، اگر براساس اسناد بین‌المللی و قطعنامه‌های متعددی که وجود دارد به این حادثه نگاه کنیم، این حادثه می‌تواند یک اقدام تروریسم هم باشد، اما برخی از کنوانسیون‌ها اقدامات نیروهای نظامی را از این امر مستثنی کرده‌اند. با وجود این براساس تعریف عامی که‌از اقدامات تروریست‌وجود دارد – که اعمال خشونت‌بار با مقاصد سیاسی وفشار سیاسی بر یک دولت‌صورت می‌گیرد- می‌توانیم شهادت شهیدسه‌پهید قاسم سلیمانی را در زمره اقدامات تروریستی هم قرار بدهیم.

وی در پاسخ به این سؤال «جوان» در رابطه با اینکه چگونه می‌توانیم این حادثه را از مسیرهای حقوقی پیگیری کنیم تأکید می‌کنند: «پیگیری‌های قضایی را می‌توان در دو سطح دنبال کرد؛ یکی در سطح ملی و دیگری در سطح بین‌المللی.»

ژنرال ایرانی را در خاک این کشور ترور کنند. دولت عراق و دولت امریکا مسئولیت دارند و باید پاسخگو باشند. این بر خورد می‌تواند متناسب با عملیاتی که صورت گرفته باشد. اصلی داریم به نام «تانسب» به این معنا که در راستای عملی که انجام شد می‌توان پاسخ متناسب را هم داد.»

به گفته این استاد دانشگاه، دولت‌ها عملیات ترور داشته‌اند، اما اینکه مقام رسمی یک کشور دیگر را ترور کنند، برای اولین‌بار در جهان اتفاق افتاده است. این بدعت در روابط بین‌الملل می‌تواند منجر به

آسبب به نظم حقوقی بین‌المللی شود.

وی در پایان می‌افزاید: «ترامپ تکنیکی دارد که کارش را انجام می‌دهد و بعد می‌خواهد فرار کند تا عواقبش را نپذیرد. به‌طور مثال تحریم می‌کند، اما می‌گوید من آماده مذاکره‌ام تا دنیا تصور کند وی به دنبال مذاکره است و این ایران است که نمی‌پذیرد! در این حادثه هم باید دقت کنیم تا در تله ترامپ گرفتار نشویم. الان هم بعد از ترور سه‌پهید سلیمانی تلاش دارد تا خودش را به نوعی صلح‌طلب معرفی کند!»



وزارت دفاع امریکا و وزیر امور خارجه و رئیس‌جمهور این کشور موضعی اتخاذ کرده‌اند، مبنی بر اینکه این اقدام به‌منظور جلوگیری از حمله‌گسترده علیه اتباع امریکایی و منافع دولت امریکا صورت گرفته است. این اظهارات حکایت از این واقعیت دارد که ایالات متحده تلاش دارد در چارچوب «دفاع مشروع» اقدام خود را در چارچوب موازین حقوق بین‌الملل توجیه کند.

غافل از اینکه بر اساس منشور سازمان ملل متحد، توسل به زور نظامی با باید با مجوز شورای امنیت سازمان ملل بر اساس فصل هفت منشور صورت پذیرد. همچنین فقط دولتی که مورد حمله مسلحانه قرار گرفته است می‌تواند به حق ذاتی انفرادی یا جمعی دفاع مشروع متوسل شود.

در مورد حادثه شهادت سه‌پهید سلیمانی نه مجوزی در چارچوب منشور سازمان ملل در اختیار ایالات متحده قرار دارد و نه حمله مسلحانه‌ای توسط نیروهای رسمی نظامی ایران علیه منافع انسانی و امنیت

دولت امریکا واقع شده است که بتوان حقی تحت عنوان دفاع از خود برای ایالات

متحده متصور بود. علاوه بر اینکه از منظر حقوق بین‌الملل توسل به حق دفاع مشروع پیشگیرانه به‌کلی مردود است و یک دولت نمی‌تواند با توهم حمله، خود را مجاز به اقدام نظامی علیه فرمانده نظامی عالی‌رتبه و رسمی یک کشور نماید، حتی هیچ‌ادله و مدرکی مبنی بر وقوع حمله مسلحانه فریب‌الوقع علیه ایالات متحده در دسترس نیست که دفاع مشروع پیشدستانه بتواند پوشوشی بر اقدام تروریستی امریکا تلقی شود.

بدون تردید اقدام ایالات متحده در چارچوب قطعنامه تعریف تجاوز مورخ ۱۹۷۴ مصداق جنایت تجاوز محسوب می‌شود و مسئولیت بین‌المللی ایالات متحده و هر دولتی که نسبت به این اقدام به هر نحو حمایت یا مساعدتی به عمل آورده باشد محرز است.

شایان ذکر است حمله نظامی و در پی آن شهادت سه‌پهید سلیمانی، مصداق بارز «قتل هدفمند» در ادبیات حقوقی بین‌المللی است که چه در چارچوب قواعد «حقوق بشر بین‌المللی» و چه از دیدگاه مقررات «حقوق بشردوستانه بین‌المللی»، مردود و نامشروع تلقی می‌گردد. این قتل هدفمند که جلوه‌ای از تروریسم مورد حمایت دولت قلمداد می‌گردد، با توجه به اینکه در پرتو اصل ضرورت نظامی و مغایرت با «اصل احتیاط» و «اصل تناسب» در حقوق مخاصات مسلحانه قرار می‌گیرد، نمی‌توان هیچ وجاهتی در حقوق بین‌الملل برای آن متصور بود.

امیر ساعد وکیل، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران



سیدمحمد مهدی غمami*



مبانی حقوقی «انتقام سخت»

۱- ساعت یک بامداد جمعه (سوم ژانویه ۲۰۲۰) دو خودرویی که در حال انتقال سردار قاسم سلیمانی و شهید ابومهدی المهندس از فرودگاه بغداد به سمت شهر بغداد بودند، مورد حملات موشکی پهپادهای نیروهای نظامی امریکا قرار گرفتند و همه سرنشینان این دو خودرو که ۱۰ نفر شامل محافظان و همراهان بودند، به شهادت رسیدند. در این خصوص لازم است تمامی فکت‌ها به‌صورت محکمه‌پسندی جهت تدارک مبانی حقوقی اقدام قضایی متقابل ضبط شود.

۲- پنتاگون در پی شهادت سردار قاسم سلیمانی در بیانیه‌ای با اعلام این که رئیس‌جمهور ترامپ دستور مستقیم ترور این سردار ایرانی را صادر کرده بود، مدعی‌شد این مقام ارشد ایرانی قصد حمله به دیپلمات‌های امریکایی و دیگر نیروهای نظامی و منطقه‌ای را داشته است. در این بیانیه که ذیل دکتربین اقدامات پیشگیرانه توجیه شده است تصریح شده که «این حمله برای خنثی‌سازی برنامه‌های آینده ایران انجام گرفته است.»

بلافاصله دونالد ترامپ در یک نشست خبری در فلوریدا با خبرنگاران، مدعی شد: «تصمیم دیروز ما [ترور سردار سلیمانی] نه با هدف آغاز جنگ، بلکه با هدف جلوگیری از وقوع جنگ اتخاذ شد. با وجود خسونت‌های ایران در منطقه از جمله اقداماتش از طریق گروه‌های نیابتی برای بی‌ثبات کردن کشورهای همسایه، ما به دنبال تغییر حکومت این کشور نیستیم… ایالات متحده با اختلاف زیاد نسبت به دیگر کشورها بهترین ارتش جهان را دارد.

ما بهترین سرویس اطلاعاتی را در جهان داریم و اگر یک امریکایی در هر نقطه‌ای از جهان مورد تهدید قرار بگیرد، ما از قبل اهداف خود را ابرای حمله مشخص کرده‌ایم و من آماده‌ام که هر اقدامی لازم باشد را انجام دهم و این مسئله به‌طور خاص در مورد ایران صدق می‌کند.» به این ترتیب اگر لازم بود که اسباب انتساب ترور منجر به شهادت سردار سلیمانی اثبات می‌شد اولاً رئیس‌جمهور امریکا به‌عنوان آمر و پنتاگون به‌عنوان عامل، شخصاً مسئولیت جنایت علیه یک مقام نظامی دارای جایگاه رسمی در دولت ایران را پذیرفته‌اند. ثانیاً آنها به‌صراحت پذیرفته‌اند ایر خلاف قاعده آمره منع توسل به زور مندرج در منشور سازمان ملل آ. متوسل به زور» شده‌اند و البته نتوانسته‌اند قانونی بودن آن را توجیه کنند. هرچند پنتاگون از نظر به اقدام پیشگیرانه اثر قتل هدفمند بهره برده است که در حقوق بین‌الملل پذیرفتنی نیست ولی ادله لازم برای کفایت این اقدام و انطباق آن اقدام بر این‌نظر یه نیز وجود ندارد چراکه هیچ سند مُثبّتی وجود ندارد که ورود قانونی سردار سلیمانی به عنوان یک مقام عالی رتبه سیاسی- نظامی به عراق، برای اجرای اقدامات غیرقانونی بوده است.

البته به این بخش باید توجه داشت که امریکایی‌ها برای اقدام تروریستی خود، سعی در تدارک مبانی حقوقی داشته و دارند. انتساب اقدامات تروریستی به نجات سفارت خود از اقدامات تعرضی از جمله این تلاش‌هاست.

۳- بدون تردید حمله تروریستی ایالات متحده امریکا علیه سردار سلیمانی که با درخواست دولت عراق و با مجوز قانونی وارد این کشور شده بود در مغایرت آشکار با منشور ملل متحد، نقض قواعد بین‌المللی، تمامیت ملی دولت عراق و بدون مستند قانونی و مجوز قضایی محسوب می‌شود.

۴- اقدام تروریستی امریکا مصداق ماده ۲ کنوانسیون راجع به جلوگیری و مجازات جرائم علیه اشخاص مورد حمایت بین‌المللی از جمله مأموران سیاسی یعنی «ارتکاب به قتل عمد» یک مقام رسمی بوده است.

۵- اقدام تروریستی ایالات متحده امریکا، علاوه بر آنکه ارفاضایی محسوب می‌شود نقض بند یک دستور موقت دیوان بین المللی دادگستری مورخ ۱۱ مهر ۱۳۹۷ نیز محسوب می‌شود. مطابق این بند «امریکا باید فوراً تمام اقداماتی را که در اختیار دارد، اتخاذ نماید تا تعلیق اجرا و اجرای قهری تمام تحریم‌های هشتم ماه می از جمله تحریم‌های فرانس‌رزمینی را تضمین نماید و از تهدید و تحمیل به اعلام تحریم‌های بیشتر و اقداماتی که می‌تواند اختلافات راجع شده به دیوان را تشدید کرده یا توسعه دهد، خودداری کند.»

۶- ترور سردار یک اقدام ضد حقوق بشری نیز بوده چراکه حق حیات یک فرد دارای مصونیت قضایی- دیپلماتیک و تلاشگر برای برقراری صلح منطقه مورد تعرض قرار گرفته و به هویت ملی و ملت ایران و عراق توهین گستاخانه شده است. مؤید این استدلال این است که «اگس کالامار» گزارشگر ویژه حقوق بشر سازمان ملل متحد روز جمعه اعلام کرد ترور سه‌پهید قاسم سلیمانی از سوی نیروهای امریکایی در بغداد نقض قوانین بین‌المللی در حوزه حقوق بشر است. از نظر وی «نیروی قهریه و کشنده تنها زمانی می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد که استفاده از آن برای دفاع در برابر تهدیدات حیاتی کاملاً ضروری باشد.» این اظهارات می‌تواند مستمسک در خواست گزارش و محکومیت از شورای حقوق بشر نیز باشد.

۷- یک انتقام سخت در برابر رژیم تندرو ترامپ که البته باید بسیار محکم و قاطع و البته نه دفعی بلکه به صورت مکرر و مستمر برای سال‌های آتی هم باشد صرفاً یک اقدام نظامی- امنیتی نیست بلکه منطق بر ماده ۵۱ منشور ملل متحد و قطعنامه‌های متعدد از جمله ۱۲۷۳، ۱۲۶۹، ۱۲۶۸، ۱۳۶۸، …و باید متشکل از تمهیدات امنیتی با توجهبات حقوقی قابل دفاع برای مشروعیت بخشی به اقدام مذکور و تداوم آن باشد.

۸- با در گرفتن انتقام مذکور می‌توان علاوه بر اقدام سخت، رویکردی تزیلی نیز اتخاذ کرد.

به این ترتیب که پارلمان ایران از کنگره امریکا بخواهد ظرف یک هفته با استیضاح ترامپ به جهت ترور فراقضایی و غیرقانونی که موجبات جنگ بدون محدودیت را فراهم می‌کند، وی را به ایران به‌عنوان یک جنایتکار جنگی جهت رسیدگی قضایی به دولت ایران وفق ماده ۶ کنوانسیون راجع به جلوگیری و مجازات جرائم علیه اشخاص مورد حمایت بین‌المللی از جمله مأموران سیاسی مسترد کند.

در غیر این صورت، کنگره نیز مسئول عواقب این جنایت تروریستی خواهد بود.

« عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)